

# \*ГОЛАС РАДЗІМЫ\*

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 6 (3642) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 21 ЧЭРВЕНЯ, 2021

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY



**Кветкі на плітах  
Монтэ-Касіна**  
Стар. 4



**Родны  
вобраз  
Еўфрасінні**  
Стар. 5



**Кожнае  
слоўца душой  
вычувай**  
Стар. 6

СВЕТАПОГЛЯД

## І ніяк не закончыцца тая вайна...

80 гадоў таму, 22 чэрвеня 1941 года, перавярнуўся звыклы мірны свет, у якім жылі, працавалі, гадавалі дзяцей нашы бацькі, дзяды, прадзеда



Такіх абеліскаў па Беларусі — тысячы

Большасць з нас не можа ўспамінаць пра тую вайну: страшэннае ўсенароднае гора было не на памяці нашай. Выбудоўваліся развагі мае спачатку пад умоўным загаловам "Яна яшчэ баліць". Але зразумей: баліць далёка ж не ўсім. Скажам, маладым людзям: ці ёсць у іх чаму балець і ад чаго балець?.. І ўявіць сабе цяжка, што перажылі ў 1941-45-м нашы продкі, родныя, блізкія людзі. Можам штосьці ўсведамляць, слухаючы іх аповеды. І ў кіно, кнігах, тэатральных пастаноўках, мемуарыстыцы, фота- і відэахроніцы ваенная тэма жыве. Ды толькі акцэнты ў асвятленні падзей мінулага з часам зменяюцца, і

ў 41-м "форсировала Буг Вторая мировая". Так што хоць і змаглі ў той раз перамагчы фашызм нашы продкі, цаною неймаверных ахвяраў, але ж ідэі нацызму выжылі ды, відаць, набіраюць сілу. І ніяк не закончыцца тая вайна...

Некалькі загатоўкаў з інтэрнэта. "Тень нацизма встает в Германии в полный рост", "Возвращение нацизма. Почему Германия вновь поднимает правую руку?", "Их дело ультраправое. В Германии становится все больше неонацистов. Как они проникают в спецназ и полицию". Гэта — пра нездаровыя тэндэнцыі ў германскім грамадстве апошніх гадоў. А ў

2020-м калегі так пішуць пра Германію: "Радикализм растет. В последние годы число преступлений праворадикалов растет, пусть и не так стремительно, как число преступлений со стороны мигрантов". Зразумелая рэч: чым больш там "чужых" — тым большае жаданне ў правадыкалаў ад іх пазбавіцца. І што далей? Загалолак з канца сакавіка 2021-га: "Настоящие фашисты уже у порога: праздник непослушания в Германии".

Абнадзейвае, што немцы старэйшага пакалення ўрокі гісторыі памятаюць. Калі пішуцца нататкі, у інтэрнэце з'явіўся загалолак: "Президент ФРГ назвал варварством войну нацистской Германии против СССР". Як заявіў Франк-Вальтэр Штайнмаер 18 чэрвеня, абавязкам немцаў з'яўляецца зберажэнне памяці пра Другую сусветную вайну: "Як бы цяжка тое ні было для нас, мы павінны памятаць пра мінулае. Памяць аб тым пекле, абсалютнай варожасці й нялюдскасці — гэта памяць застаецца для нас, немцаў, абавязкам і перасцярогай усяму свету". Гэта ён падкрэсліў на цырымоніі адкрыцця выставы ў Берліне "Маштабы аднаго злачынства. Савецкія ваеннапалонныя ў Другой сусветнай вайне".

Вось дзе праходзіць нябачная мяжа — у нашых розумах і сэрцах. Ёсць адны немцы: якія зноў гатовыя забіваць іншых —

у імя сваіх нацысцкіх ідэалаў. Ёсць іншыя немцы: хто гатовы разважаць над мінулым, рабіць высновы, у тым ліку і з прыцягненнем фактаў з беларускай вайнавай гісторыі. Франк-Вальтэр Штайнмаер лічыць, што вайна нацысцкай Германіі супраць СССР была варварствам, і што сучасныя немцы недастаткова ведаюць пра жахі вайны: "Мы наогул часта глядзім туды, на малазнаёмы ўсход нашага кантынента? Хто з немцаў цяпер ведае Малы Трасцянец, што пад Мінскам, дзе ў 1942-1944 гадах было забіта мінімум 60 тысяч чалавек?"

Але ж попел нашага Малога Трасцянца, відаць, далёка не ўсім нацыстам стукае ў сэрцы. Чаму? Пра тое можна шмат разважаць. Цікавы погляд на праблему, скажам, у пісьменніка, аднаго з аўтараў, ініцыятараў стварэння знакамітай "Блакаднай кнігі" Алеся Адамовіча. Знайдзіце яго апавяданне "«Мут», по-немецки означает «мужество»" (ёсць у інтэрнэце

аўдыёкніга з такой назвай) — там занатаваны каштоўныя назіранні-разважанні былога малалетняга партызана, які бачыў і адных немцаў, і другіх. Вядома ж, ён на баку тых, якія заставаліся людзьмі, апранаючы фашысцкую форму і нават перад тварам немінучай смерці.

На жаль, нацысты не толькі ў Германіі — і ў іншых краінах падываюць галаву. Каб супрацьстаяць націску разбуральных для ўсяго чалавецтва ідэй, Генеральная пракуратура Беларусі сёлета ўзбудзіла "крымінальную справу па факце генацыду насельніцтва Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны і ў пасляваенны перыяд". Пра тое ёсць матэрыялы ў інтэрнэце. І хто з беларусаў замежжа сталі годам веку можа даць свае сведчанні супраць нацыстаў — гэта цяпер можна зрабіць.

Гэта трэба зрабіць абавязкова! Бо ніяк не закончыцца тая вайна...

Іван Ждановіч



Ноч у Брэсцкай крэпасці-героі

ЛІНІЯ ЖЫЦЦЯ

## Блізкія людзі з "Берега дружбы"

**Сябры Беларусі з берагоў Азоўскага мора, з Растоўскай вобласці спрыяюць таму, каб духоўна блізкія маладыя літаратары з розных краін знаходзілі адзін аднаго ў неспакойным жыццёвым моры**

З гадамі разумееш: не ўсё так проста ў крэўнай роднасці! Шмат "мутнай вады" віруе ў тых рэчках-народах (а яны ж нясуць свой

досвед у Акіян Чалавечтва...), дзе робяцца мэтанакіраваныя спробы па нацыянальных прыкметах падзяляць людзей на сваіх і чужых. Беларусы ж на сваёй скуры адчулі ў XX стагоддзі, што такое ваяўнічы нацыяналізм. Па гэты час баяць нам раны ад Вялікай Айчыннай вайны. І таму, памятаючы пра карані роду, мы не становімся тымі легкадумнымі кулікамі, якія сваё толькі балота й хваляць. А каб і нашчадкі нашы пра трагедыю памяталі — мы не рушым помнікі ахвярам нацыстаў.



Купальская пара ў Растоўскай вобласці

мае" да Зямлі Беларускай — ужо "наш". Нягледзячы на ДНК-тэсты, месцы нараджэння, колер вачэй ці скуры. А сама па сабе нацыянальнасць, як вядома, не дадае ў нашу кроў аніякіх антыцел супраць хвароб душэўных:

зdraдніцтва, подласці ды ўсяго іншага, што нават сваякоў ці родзічаў пераўтварае ў вырадкаў. Хоць і падвязана слова гэтае на жыццятворны Род (бог магутны ў светапоглядных уяўленнях нашых продкаў), ды пазначае вырадак шлях да вырджэння й смерці. Не толькі роду, але й народа.

Радуецца душа, калі з розных месцаў свету прыходзяць весткі: то японка вывучыла беларускую мову (Сіёры Кіясава), то бельгіяца прывяло сюды каханне да беларускай дзяўчыны Алесі (Адрыэн Бадуэн), то адвакат з Аргенціны "ўлюбіўся ў Беларусь моцна і назаўсёды" (Эдуарда Пеннісі)... У падшыўках газеты — дзясяткі падобных згадак. Звернемся да спраў шчырых сяброў Беларусі з Растоўскай вобласці. → Стар. 7

ISSN 0439-3619



9 770439 361003 2 1006



ЭСТАФЕТА ПОДЗВІГУ

# Аўтапрабег ад Буга да Байкала

Удзельнікі аўтапрабегу "Садружнасць: ад Буга да Байкала", прысвечанага 80-годдзю абароны Брэсцкай крэпасці і 50-годдзю стварэння Мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць", 24 мая пабывалі ў Новасібірскім цэнтры беларускай культуры

Маршрут, па якім рухаецца экіпаж, пралягае па тэрыторыі Беларусі ды Расіі: ад Брэста да Іркуцка. І ў тым ёсць глыбокі сэнс: абаронцамі Брэсцкай крэпасці ў 1941-м былі савецкія воіны, прадстаўнікі розных нацыянальнасцяў. Мільёны савецкіх людзей разам і набліжалі Перамогу. Гэта мы добра ведаем з гісторыі вайны, з гісторыі Савецкага Саюза — не будзе лішнім і паўтарыць важныя ўрокі ў пару, калі ёсць спробы перапісаць нашу супольную гісторыю. У часе сустрэч у розных гарадах і гаворыцца пра гераічную, інтэрнацыянальную па сваёй сутнасці абарону цытадэлі.



Анастасія Дзяменцьева з удзельнікамі аўтапрабегу

Праехаўшы 4 000 кіламетраў, экіпаж дабраўся і да Горада працоўнай доблесці Новасібірска. Дарэчы, такое ганаровае званне горад атрымаў летась, калі адзначалася 75-годдзе Вялікай Перамогі. Нягледзячы на тое, што Сібір у гады

Вялікай Айчынай ад баявых дзеянняў не пацярпела, ды вайна і яе закрунула. Шмат сібіракоў ваявалі ў радах Чырвонай арміі, у тым ліку і на тэрыторыі Беларусі. Таму сустрэча гасцей з Беларусі, з былых заходніх рубяжоў СССР у Новасібірскім цэнтры беларускай культуры была вельмі сімвалічнай. Кіраўніца НЦБК Анастасія Дзяменцьева расказала ім пра дзейнасць цэнтры, пра выставачны і кніжны фонды. Была зладжана экскурсія па культурна-асветніцкай экспазіцыі "Гісторыя перасялення народаў у Сібір".

Потым удзельнікі аўтапрабегу сустрэкліся з прадстаўнікамі грамадскасці Новасібірска, сярод якіх былі і сябры Новасібірскай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў, пераважна маладыя людзі. Дакументальны фільм пра падзвіг абаронцаў Брэсцкай крэпасці, які прывезлі гасці, выклікаў шмат роздумаў і эмоцый. Пасля прагляду гасці адказвалі на пытанні — пра Брэст сённяшні, мемарыяльны комплекс і аўтапрабег. Музычным падарункам для гасцей сталі мастацкія нумары ад ансамбля беларускай песні "Завіруха" ды арт-студыі нацыянальнай творчасці "Праздничная шкатулка".

На маршруце аўтапрабегу ў экіпажа запланаваны прыпынкі ў 20 гарадах, і ў кожным яны пакідаюць часцінку Брэсцкай крэпасці-героя — капсулы з яе свяшчэннай зямлэй.

Таццяна Нялюбіна, метадыстка Новасібірскага цэнтры беларускай культуры Дома нацыянальных культур імя Г. Дз. Завалокіна  
Фота: Таццяна Нялюбіна



Перадальны дарогай

Ад рэдакцыі. Паводле ўдакладнення спадарыні Таццяны, аўтапрабег праходзіць з 8 мая па 22 чэрвеня, даўжыня маршрута вялізная — каля 15 тысяч кіламетраў. Пра яго пісалі калегі з газеты "Беларусь сёння" (28.01.2021) пасля прэзентацыі патрыятычнай акцыі ў Музеі абароны Брэсцкай крэпасці. З тэкста Валянціны Казловіч (у газеце "СОЮЗ", 13.05.2021) вынікае: ідэю аўтапрабегу падалі братаўчанин Аляксей Манец (ён жа і кіраўнік акцыі) з жонкай Аленай, рускай па нацыянальнасці. А задума ўзнікла ў іх не выпадкова: сужонкі любяць вандраваць, адкрываць новыя мясціны. Аляксей пасля службы ў войску па камсамольскай пуцёўцы паехаў у Заходнюю Сібір — там, у Сургуце, і жыў 28 гадоў, працаваў у нафтагазавых выведцы. Там сустрэў Алёну, якая родам з горада Рэўда Свядлоўскай вобласці. Яны пажаніліся, гадавалі дзяцей, а з гадамі сям'я пераехала жыць у Брэст, на радзіму Аляксея Фёдаравіча. У якога, па сутнасці, дзве радзімы: сэрца і сэрцы, бо "ў Сібіры сніўся Брэст, а ў Брэсце сніцца Сібір".

## АНОНС У Мірскім замку

24 ліпеня ў Музеі "Замкавы комплекс "«Мір»" у гарадскім пасёлку Мір пройдуць III "Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку"

Сярод заснавальнікаў фестываля выдаўцоў і пісьменнікаў — сам Замкавы комплекс, Выдавецкі дом "Звязда", Культурны праект Art libtrum ТАА "Навуковы свет", Нацыянальная бібліятэка. Па традыцыі спрыянне ў правядзенні фестываля акажуць міністэрствы інфармацыі ды культуры Беларусі.

У праграме кніжнага свята — выстаўкі экслібрыса і кніжнай графікі, прэзентацыі новых гістарычна-асветніцкіх, мастацкіх, краязнаўчых кніг, іншыя імпрэзы. У часе імпрэзы Выдавецкі дом "Звязда" правядзе "Круглы стол", прысвечаны літаратурнаму краязнаўству ў Беларусі.

На III "Кніжных сустрэчах у Мірскім замку" чакаюць, несумненна, і зацікаўленых чытачоў — усіх тых, хто любіць і шануе кнігу.

Сяргей Шычко



## ВЕСТКІ З ДЫЯСПАРЫ

# Памятаем пра свае вытокі

Актывісты суполкі "Голас Радзімы" з Мікалаева правялі творчую імпрэзу ў мясцовым Каледжы культуры і мастацтваў. Згадвалі пра родныя свае мясціны з удзячнасцю і любоўю.

Сваю імпрэзу "Кожны кутчак, знаёмы і блізкі, усюды са мной, не згадаць не магу" мы праводзілі з падтрымкай Мікалаеўскага каледжа культуры і мастацтваў, прысвяцілі яе Дню славянскага пісьменства і культуры. Як вядома, свята штогод адзначаецца ў славянскіх краінах. Нашая творчая сустрэча прайшла ў цёплай, сяброўскай атмасферы: у малой зале каледжа. У сувязі з кавіднай сітуацыяй глядачоў было няшмат, але ж відэасюжэты ёсць і ў інтэрнэце: наша сталае сяброўка Ірына Русіна падрыхтавала рэпартаж <https://melochi-jizni.ru/forum/49-1549-19>.

Мае сябры з Мікалаеўскага абласнога нацыянальна-культурнага таварыства беларусаў "Голас Радзімы" чыталі вершы пра любоў да Бацькаўшчыны, прыгажосць беларускай прыроды. То былі творы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Пімена Панчанкі, Пётруся Броўкі, Анатоля Грачанікава, Васіля Жуковіча, Анатоля Балудзкі

ды іншых паэтаў. Роднае слова, згадкі пра мінулае... Мы ўсе атрымалі вялікую асалоду ад тых вобразаў, пачуццяў, што змаглі ўвасобіць у прыгожых творах нашы славутыя землякі. А ўдзельнікі гурта фальклорнай музыкі "Голас Радзімы" спявалі беларускія народныя песні, ад якіх заўсёды хвалюецца ўдалечыні ад родных мясцін кожнае беларускае сэрца.

Калі ўжо адгучалі нашы вершы ды песні, то ўсе мы шчыра, з вялікай любоўю і цеплынёю, са слязамі на вачах згадвалі дарагія сэрцу куточки Радзімы, дзе нарадзіліся, навучаліся, дзе жывуць і сёння самыя дарагія і блізкія нам людзі. Жадалі землякам моцнага здароўя, міру, добра і любові да роднага краю!

Мая вялікая падзяка ўсім сябрам-актывістам з суполкі "Голас Радзімы": Тацяне Бусько, Людміле Сакравішчук, Валянціне Джупінай, Галіне Міняйла, Але Снігур, Рыгору Лагунцу, Ірыне Русінай. Я ўдзячна ім за любоў да Бацькаўшчыны, беларускай культуры, за падрыхтоўку цікавай імпрэзы. А наступным разам збіраемся і карту вялікую Беларусі на сцяне павесіць ды, выступаючы, сцяжкамі родны кут на

той карце кожны адзначыць. Увогуле ж планаў — багата, і дай Бог здароўя ўсім, каб іх у жыццё ўвасабляць. Дарэчы, хто пабачыць нашы новыя строі — ведайце: гэта беларусам Мікалаева падарунак з Бацькаўшчыны! Прыгожыя!!! Мы адзін толькі раз іх раней апраналі. Яшчэ радуе мяне, што нашы актывісты з вялікім натхненнем свята рыхтавалі: не было ў святочнай праграме толькі тых, хто па стане здароўя прыйсці не мог, ці ў ад'ездзе, ці па рабоце заняты быў.

Таццяна Дзяменнікава, кіраўніца суполкі "Голас Радзімы", Мікалаеў



Таццяна Дзяменнікава



Актывісты суполкі "Голас Радзімы" ў новых строях

## ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ Раўненне на Брэсцкую крэпасць

У зауральскім горадзе Кургане 5 чэрвеня быў дадзены старт чарговаму этапу міжнароднага юнармейскага аўтапрабегу "Дарогамі Сібірской славы. Краснаярск — Брэст 2021"

Урачыстасць, прысвечаная 80-годдзю пачатку Вялікай Айчыннай вайны, праходзіла ў Кургане ля манумента Вечны агонь, там жа былі ўдзельнікі аўтапрабегу. Сярод іншых прадстаўнікоў грамадскасці Кургана ва ўрачыстасці паўдзельнічала кіраўніца Нацыянальна-культурнага цэнтры беларусаў Зауралля "Батьківщина" Людміла Урванцава. Пра тое і паведаміла нам у рэдакцыю.

З яе допісу мы даведзіліся: у склад каманды аўтапрабегу ўвайшлі лепшыя юнармейцы Краснаярскага краю. Удзельнікі аўтапрабегу наведваюць па маршруце гарады-героі ды гарады вайсковай славы Расіі ды Беларусі: Новасібірск, Омск, Ніжні Ноўгарад, Ржэў, Смаленск, Магілёў, Мінск, Брэст... Запланаваны былі дзясяткі патрыятычных акцый на шляху. Спадзяемся, усе планы здзейсніліся! А 22 чэрвеня, у 80-ю гадавіну пачатку Вялікай Айчыннай вайны, вялізны стылізаваны Сцяг Перамогі будзе разгорнуты ў канцавым пункце маршруту: на тэрыторыі Брэсцкай крэпасці-героя. Там жа збяруцца і актывісты Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі Беларусаў Расіі.

Іван Іванаў



## СПАДЧЫНА

## 3 глыбіняў стагоддзяў у наш час

Што такое Беларусь і хто такія беларусы? Тое дапамагае глыбей зразумець выстава, што 16 чэрвеня адкрылася ў Нацыянальным гістарычным музеі.

З такой экспазіцыі ў адпаведнасці з грантам Прэзідэнта Беларусі ў галіне культуры на 2021 год пачалася рэалізацыя вялікага выставачнага праекта з падобнай назвай: "Беларусь і беларусы. Гід па гісторыі і культуры". Складаецца першая выстава з дзвюх частак — "Гісторыя" і "Культура".

"Вельмі важна, што ў Год народнага адзінства адкрываецца такая выстава, якая паказвае глыбіню нашых каранёў, — адзначаў на ўрачыстым адкрыцці Вадзім Лакіза, дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі. — Наш народ, які ўключае ў сябе прадстаўнікоў дзясяткаў розных нацыянальнасцяў, мае права ганарыцца тысячагадовай гісторыяй нашай незалежнай, суверэннай Беларусі. Кожны стэнд, які можна ўбачыць у экспазіцыі, — гэта элемент гісторыі беларускай дзяржаўнасці. Кожны прадмет, прадстаўлены тут, ілюструе

мінулае і дазваляе на практыцы ўсвядоміць, наколькі прыгожая матэрыяльная і духоўная культура нашых продкаў". Дарэчы, Інстытут гісторыі, як і многія іншыя навуковыя і культурныя ўстановы краіны, стаў партнёрам праекта.

Экспазіцыя "Гісторыя" падзелена на выставе на 8 перыядаў. Пра ўсе восем расказваецца ў адной зале, і такі апошні яскрава сведчыць, наколькі адноснае наша ўспрыманне часу. Здаецца, параўнальна ж нядаўна на беларускіх землях хадзілі маманты (на выставе можна пабачыць адзін бівень дагістарычнай жывёліны, знойдзены пры будаўніцтве метрапалітэна ў Мінску). Не надта ж даўно нашы продкі ўручную з каменя выраблялі стрэлы й прылады працы — а вось тут ужо яны чаканяць манеты, друкуюць кнігі, шыюць адзенне, ствараюць радыё і тэлевізар, ды яшчэ ляцяць у космас...

Артэфакты з былых паселішчаў Крывінскага тарфяніка (Бешанковіцкі раён Віцебшчыны) ёсць на выставе: наканечнікі ды стрэлы. Гэта рэчы, якімі продкі нашыя, на нашых землях карысталіся ў старажытнасці: да 9 стагоддзя нашай эры. Яны ж, як сведчаць экспанаты, актыўна займаліся паляваннем і лоўляй рыбы. А пра раннедзяржаўныя ўтварэнні на тэрыторыі сучаснай Беларусі — Менскае, Ізяслаўскае, Друцкае, Віцебскае ды іншыя княствы ўдзельны — расказваецца ў раздзеле, прысвечаным 9-13 стагоддзям. А 13-16 стагоддзе — эпоха Вялікага Княства Літоўскага, палітычнай ды эканамічнай кансалідацыі, час вялікіх гуманістаў і асветнікаў, багатых культурных здабыткаў.

Ідзем далей. Нашы землі ўваходзілі ў свой час у склад Рэчы Паспалітай (16-18 стагоддзі), якая была адной з буйнейшых краін у Еўропе. Той час багатым быў на

шматлікія войны і падзелы тэрыторый. Менавіта ў тую пару пачалі развівацца на нашых землях прадпрыемствы мануфактурнага тыпу. 1772 — 1917 гады — гэта і тры падзелы Рэчы Паспалітай, і паступовая інтэграцыя Бацькаўшчыны ў склад Расійскай імперыі, вайна з Напалеонам, ажыўленне эканомікі, уздым грамадскага руху, Першая сусветная вайна.



Насычаны на падзеі перыяд з 1917 да 1940 гады: адбыліся Лютаўская і Кастрычніцкая рэвалюцыі, абвешчана была Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка, заключаны ў 1921-м Рыжскі мір, а ў 1939-м Усходняя і Заходняя Беларусь аб'яднаны ў складзе БССР. У перыяд з 1941 па 1991 гады адбылася Вялікая Айчынная вайна, упершыню ў космас паляцеў беларус Пётр Клімук, на лёсы людзей паўплывала аварыя на Чарнобыльскай АЭС... А гісторыя сучаснай Беларусі бярэ адлік з 1991 года і доўжыцца ўжо ў нашыя дні.

У межах праекта "Беларусь і беларусы. Гід па гісторыі і культуры" ў хуткім часе будуць зладжаны іншыя выставы. Пад час іх беларуская нацыя таксама будзе прадстаўлена як неад'емная частка сусветнай супольнасці.

Ганна Лагун

## ПРАЕКТЫ

## "Казахстан — Беларусь": Першы том дружбы

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі ў чарговы раз прэзентаваўся творчы праект дружбы народаў

Гэтым разам на імпрэзу сабраліся прадстаўнікі Амбасады Казахстана ў Беларусі, пісьменнікі Беларусі і Казахстана. Сабраліся аўтары і тыя, хто генераваў, увасабляў у жыццё літаратурны альманах "Казахстан — Беларусь".

Ёмісты фаліант сабраў пад адной вокладкай творы многіх паэтаў, празаікаў, публіцыстаў, літаратуразнаўцаў Казахстана і Беларусі. Кніга выйшла ў свет накладам 3010 экзэмпляраў на трох мовах — казахскай, беларускай і рускай. Укладальнікамі выдання сталі Любоў Шашкова ды Святлана Ананьева — добра вядомыя і ў Беларусі арганізатары беларуска-казахскіх літаратурных сувязяў. Укладальнік казахскай тэкстаў у альманаху — Б. Хабдзіна. Дзеля падрыхтоўкі выдання быў створаны рэдакцыйны савет. Ад Беларусі ў яго ўвайшлі М. Чаргінец, М. Мятліцкі, А. Бадак, Ю. Алейчанка, А. Чарота, А. Карлюкевіч. Ад Казахстана — У. Есдаўлет, К. Матэжанаў, Б. Канап'янаў, А. Аспандзірава, Г. Жайлыбай, К. Бакберганаў. Арганізатарамі творчага праекта з'яўляюцца Міністэрства культуры і спорту Казахстана, Амбасада Казахстана ў Беларусі, Саюз пісьменнікаў Казахстана, Саюз пісьменнікаў Беларусі, Выдавецкі дом "Звязда". Выданне прысвечана 75-годдзю Вялікай Перамогі ды 175-годдзю з дня нараджэння вялікага казахскага паэта, мыслара, філосафа Абая Кунанбаева — тым важным падзеям, якія і ў Казахстане, і ў свеце адзначаліся летась.

Хто з беларускіх аўтараў сваімі творами ўвайшоў у змест альманаха? Янка Купала, Мікола



Мятліцкі, Алесь Бадак, Віктар Шніп, Марыя Кобец, Навум Гальпярловіч, Віктар Гардзей, Таццяна Сівец, Юлія Алейчанка, Вячаслаў Рагойша, Генадзь Даронін (ён прыехаў з Казахстана і больш за пяць гадоў жыве ў Мінску; журналіст, публіцыст, празаік, чые творы па-беларуску і па-руску друкуюцца ў беларускіх літаратурна-мастацкіх перыядычных выданнях), Васіль Ткачоў, Алес Ждан-Пушкін, Алена Мальчэўская, Генадзь Аўласенка, Алена Стэльмах, Андрэй Федарэнка, Людміла Рублеўская, Міхась Пазнякоў, Валерый Казакоў, Іван Арабейка, Маргарыта Назарук, Наталля Міцкевіч, Іван Саверчанка, Алесь Карлюкевіч. Пагадзіццяся, уражлівы абсяг розных аўтараў, якія ў асноўным (за выключэннем народнага песняра Беларусі Янкі Купалы і мемуарыстыкі Наталлі Міцкевіч — дачкі Янкі Маўра і нявесткі Якуба Коласа: у альманаху пададзены ўрывак яе ўспамінаў пра жыццё ў эвакуацыі ў час Вялікай Айчыннай вайны ў Казахстане) і сёння працуюць у беларускай літаратуры.

Душа і сэрца альманаха — вядомы казахскі паэт, публіцыст, перакладчык Бахытжан Канап'янаў.



Ён даўно выношваў ідэю такога праекта, памеры сваіх сіл і магчымасцяў, а часам і звыш сіл, падключаючы ўсю сваю энергію, грукнуў у самыя розныя дзверы, каб толькі была падтрымана ідэя выдання. І вось справа зрушылася.

Альманах у 512 старонак прыбыў у



Мінск, кніга патрапіць на паліцы розных бібліятэк Беларусі. Пра тое парупіцца казахская Амбасада ў Мінску. Беларускія майстры прыгожага пісьменства ўбачаць, што новага, сучаснага выяўляе сабою казахская літаратура, асэнсуюць,



Адметныя імгненні з сяброўскай імпрэзы ў Нацыянальнай бібліятэцы

што ж і па якой прычыне прыцягнула ўвагу казахскіх выдаўцоў, казахскіх калег з твораў беларускай нацыянальнай літаратуры. Канешне ж, альманах паграбуе і сур'ёзнага разгляду беларускіх і казахстанскіх літаратуразнаўцаў, што, несумненна, і будзе зроблена.

На прэзентацыі ў Нацыянальнай бібліятэцы выступілі паэтэса Любоў Шашкова, якая перадала прывітанне з Казахстана ад усіх, хто спрычыніўся да складання, падрыхтоўкі, выпуску ў свет альманаха "Казахстан — Беларусь", беларускія пісьменнікі Мікола Мятліцкі, Міхась Пазнякоў, доктар філалагічных навук Іван Саверчанка, першы намеснік старшыні Саюза пісьменнікаў Беларусі Алена Стэльмах, дырэктар — галоўны рэдактар Выдавецкага дома "Звязда" Алесь Карлюкевіч.

Прэзентацыя стала і ў некалькіх ступені падсумоўваннем тых спраў, што сёння, у апошняе дзесяцігоддзе фарміруюць прастору беларуска-казахскіх літаратурных сувязяў. Пачынаючы прыблізна з 2007—2010 гадоў, назіраецца ўздым актыўнасці ў гэтым кірунку. Выйшаў у Беларусі том новых перакладаў Абая — "Стэпавы прастор". Пабачылі свет адразу тры кнігі

казахстанскага пісьменніка і літаратуразнаўца Нямата Келімбетава — "Не хачу губляць надзею", "Лісты сыну", "Зайздасць", над перакладам якіх працаваў Алесь Бадак, Генадзь Аўласенка, Алесь Карлюкевіч. Выйшлі два тамы легендарнага рамана-эпапеі Мухтара Ауэзава "Шлях Абая", твор пераклаў Міхась Пазнякоў. І яшчэ былі дзясяткі публікацый у беларускай літаратурна-мастацкай перыядыцы твораў казахскіх паэтаў і празаікаў у перакладзе на беларускую і рускую мовы — у газеце "Літаратура і мастацтва", часопісах "Полымя", "Нёман", "Малодосць", "Белая Вежа".

Сярод іншых ініцыятыў, што прагучалі ў часе прэзентацыі альманаха ў Нацыянальнай бібліятэцы, і такая: альманах "Казахстан — Беларусь" павінен мець працяг. Пра тое гаварылі таксама ўдзельнікі прэзентацыі з Казахстана — яны выступалі ў фармаце анлайн: Святлана Ананьева, Бахытжан Канап'янаў, Арынбай Жанайдараў... І няма сумненняў, што новы выпуск беларуска-казахстанскага літаратурна-мастацкага альманаха пабачыць свет. Магчыма, гэтым разам — ужо ў Мінску.

Мікола Берлеж



БЕЛАРУСКІ МАЦЯРЫК

# Кветкі на плітах Монтэ-Касіна

Беларусы ўшанавалі памяць землякоў, якія загінулі ў гады Другой сусветнай вайны пры вызваленні Італіі ад нацыстаў



У часе ўрачыстасці

Розныя мас-медыя коратка расказалі, што нядаўна дэлегацыя Амбулады Беларусі ў Італіі ўсклала вянок да мемарыяла на вайсковых могілках Монтэ-Касіна ў памяць пра больш чым 200 беларускіх салдат, якія там пахаваныя. (Наша газета пісала ("Высокае неба Монтэ-Касіна", 16.09.2015), што ў маі 1944-га ў крывавай бітве, як сведчаць гісторыкі, загінула 924 салдаты корпуса генерала Андэрс, з іх 264 — беларусы. Усе яны пахаваныя на асобных Польшкіх вайсковых могілках ля манастыра, там створаны мемарыял. Сотні нашых суайчыннікаў за гераізм атрымалі Памятны крыж Монтэ-Касіна. Яшчэ 80 беларусаў атрымалі тады вышэйшую польскую вайсковую ўзнагароду — Крыж Адважных, 45 чалавек — Сярэбраны крыж Заслуг з мячамі, і сямёра — Залаты крыж Заслуг з мячамі. — Рэд.) Мерапрыемства было прымеркавана да 80-годдзя пачатку Вялікай Айчыннай вайны, у якой загінуў кожны трэці беларус. З урачыстымі зваротамі на цырымоніі выступілі Часовы павераны ў справах Беларусі ў Італіі Дзмітры Ярмалюк і мэр камуны Касіна Салера Энца. На мемарыяле былі таксама іншыя прадстаўнікі мясцовай улады, беларускай Амбулады ў Рыме, беларускай дыяспары ў Італіі.

Мне таксама пашчасціла быць на той урачыстасці. А ездзім мы, беларусы Неапаля, на мемарыял ужо чатыры гады запар напярэдадні свята Перамогі. Летась, праўда, кавід паламаў планы. Былі перакрытыя межы між абласцямі: Монтэ-Касіна — гэта Лазыё, а мы, з Неапаля, у Кампані. Сёлета імпрэза прывячалася 80-годдзю пачатку Вялікай Айчыннай вайны, называлася "Беларусь памятае!". А між тым у сувязі з пандэміяй каранавірусу ў Італіі ў застоі

эканаміка, сацыяльнае жыццё. І наша Беларуская суполка ў Неапалі — Асацыяцыя "Bellarus" — павінна была спыніць дзейнасць. Але напярэдадні важнай даты вырашылі: ну трэба ж яе адзначыць! Бо жывём і тут у рытме жыцця Айчыны. Мы, беларусы Італіі, штогод адзначаем Свята Перамогі. Гэта даніна глыбокай павагі тым, хто яе заваяваў, памяць пра вялізныя страты Бацькаўшчыны (загінуў кожны трэці жыхар!) у крывавай вайне. Штогод суполка "Bellarus" ладзіць паездкі на мемарыял Монтэ-Касіна: магілы землякоў наведваем, памяць іх ушаноўваем, кветкі кладзем на магільныя пліты і дзякуем землякам за іх мужнасць, за іх подзвіг.



Беларусы Італіі ля мемарыяла Монтэ-Касіна. 13.06.2021

Сёлета ў маі ў сувязі з каранцінам па ўсёй Італіі ў Монтэ-Касіна мы не патрапілі — прымеркавалі паездку да іншае даты. Імпрэзу "Беларусь памятае!" правялі 13 чэрвеня 2021 года. Гэта быў у нас дзень памяці пра ўсіх, хто на палях бітваў і ў тыле змагаўся з нацыстамі па ўсім свеце. А могілкі на Монтэ-Касіна, як вядома — ці не адно з найбуйнейшых месцаў кампактнага пахавання беларусаў на чужыне. Там шмат загінулых з Наваградскага, Пастаўскага, Ваўкавыскага, Браслаўскага, Ашмянскага ды іншых заходнебеларускіх паветаў. І тыя героі — гэта нібы нашы моцныя карані тут, у

Італіі, якімі мы ганарымся: гэта ж нашы людзі тут зламалі надзвычай моцную абарону ворага, перамаглі.

Акцыя наша яшчэ раз нагадала італьянскім грамадзянам, беларускім суайчыннікам у Італіі: нашы дзяды, прадзедаў разам змагаліся супраць нацыстаў. Як у Італіі, так і ў Беларусі. Перамога над фашысцкай Германіяй — гэта подзвіг і слава ў тым ліку й беларускага народа. На жаль, не ўсе тое ведаюць. Як і аб прычынах, наступствах той жорсткай і кровапралітнай вайны, не засвоілі суровыя урокі з гісторыі, таму зноў то тут, то там разгараюцца ваенныя канфлікты. А нельга забываць подзвігі продкаў, у тым

памяці загінулых суайчыннікаў. Мяркую, падобныя акцыі дапамагаюць развіваць і падтрымліваць павагу да беларускага народа, да Беларусі, зацікаўленасць да яе ў карэнных італьянцаў. Можа, нехта пацікавіцца ў выніку: дзе ж тая Беларусь? Што паклаў яе народ на алтар Перамогі? Ды зразумее: усе, хто супрацьстаяў нацысцкім ідэям раней, хто ўстае на абарону светлых сваіх антыфашысцкіх ідэалаў сёння — гэта браты па духу. Дзе б ні жылі.

Ускладалі кветкі на магілы землякоў і беларусы з Неапаля. Гэта былі мае сябры-аднадумцы Таццяна Леўсік, Наталля Стасюкевіч, Ірына Тапчылка, Часлава і Марына Яфімчак, Ганна Чарнавок, Вера Баярская, Інна Лебедзь, Ніна Чубрык, Джэрада Каруза, Людміла Міклашонак, Тэадор Яніў ды шмат іншых. А ехалі мы ў Монтэ-Касіна аўтобусам, паездку нам дапамагла аплациць Амбулада і МЗС Беларусі, за што мы ім вельмі ўдзячныя. Гучалі ў часе паездкі, на мемарыяле песні ваеннай тэматыкі на беларускай і рускай мовах, верш "Макі Монтэ-Касіна" ў перакладзе на беларускую мову. На мемарыяле да нас далучылася і група палякаў: таксама прыехалі пакланіцца землякам. І ўсе разам спявалі мы, хто ведае польскую мову, песню "Макі на Монтэ-Касіна".

Напрыканцы афіцыйнай часткі акцыі "Беларусь памятае!" беларускі дыпламат Дзмітры Ярмалюк павіншаваў усіх з Днём Незалежнасці Беларусі — ён ужо хутка. Пасля ўрачыстасцяў была ў нас невялікая экскурсія па абацыі Монтэ-Касіна. А яшчэ зладзілі мы "Беларускую маёўку" на прыродзе, з пачастункамі. У часе яе спявалі шмат песень ваеннай тэматыкі ды песні, што дапамагаюць выявіць нашу любоў да роднай Беларусі. Некаторыя нашы сябры падняліся на самую высокую частку гары Монтэ-Касіна, дзе стаіць стэла у гонар загінулых там салдатаў — з іх пахаваным прахам.

І толькі ўвечары наша дэлегацыя вярнулася ў Неапаль.

Таццяна Пумпулева, кіраўніца суполкі Асацыяцыя "Bellarus", г. Неапаль.

Фота: Ганна Чарнавок, Наталля Стасюкевіч.

У ДАЛОНЯХ ВЕЧНАСЦІ

# Каштоўны дар

**У растоўскім храме цяпер ёсць ікона з вобразам Еўфрасінні Полацкай, нябеснай заступніцы Беларусі. Гэта дар ад Мітрапаліта Мінскага і Заслаўскага, Патрыяршага экзарха ўсяе Беларусі Веніяміна.**

На партале ФНКА Беларусі Расіі паведамляецца, што кіраўнік Растоўскай рэгіянальнай нацыянальнай культурнай аўтаноміі "Беларусы Ростовскай области" Уладзімір Жываткевіч перадаў у растоўскі храм Святога Георгія Перамаганосцы ікону Еўфрасінні Полацкай. Абраз Уладзімір Аляксеевіч атрымаў у дар ад Мітрапаліта Мінскага і Заслаўскага, Патрыяршага экзарха ўсяе Беларусі Веніяміна.

А сустрэча кіраўніка ФНКА Беларусі Расіі Сяргея Кандыбовіча, яго паплечнікаў па працы ў беларускай суполцы Аксаны Солапавай, Аляк-

сандра Дарковіча, Уладзіміра Жываткевіча з Мітрапалітам Веніямінам прайшла 12 лютага. Гэтыя паважаныя асобы тады былі ўдзельнікамі шостага Усебеларускага народнага сходу. На партале паведамляецца, што беларусы з Расіі расказалі ў часе сустрэчы пра тыя практы, якія рэалізуюць, былі пазначаныя магчымыя кірункі супрацы.

Уладзімір Жываткевіч вярнуўся ў Растоў-на-Доне з каштоўным дарам. На партале чытаем яго развагі: "Падумаў, параіўся з сям'ёй і разам прынялі рашэнне: будзе правільна, калі абраз стане каштоўнасцю не толькі для маёй сям'і, але й для данскога рэгіёну". Так і трапіла ікона ў храм. Прымаючы каштоўны дар, настояльнік прыхода Святога Георгія Перамаганосцы Валерый Валашчук, сам беларус па паходжанні, падкрэсліў: святая Еўфрасіння здаўна шануецца ў ваколіцах Полацка, з часам стала вядомаю

па ўсім хрысціянскім свеце. Цяпер, адзначае святар, і на Доне ёсць магчымасць бачыць вобраз. Святая Еўфрасіння будзе нагадваць беларусам пра нашы родавыя, духоўныя карані, да-

паможа тым, хто жадае, адчуваць блізкасць і братэрскія пачуцці адзін да аднаго.

А людзей з беларускімі родавымі каранямі на поўдні Расіі шмат. У Растоўскай



Уладзімір Жываткевіч (злева) перадае ікону ў храм

вобласці, паводле вынікаў папярэдніх перапісаў, жывуць каля 27 тысяч этнічных беларусаў. Ёсць і тэрыторыі, дзе нарадзіліся, выраслі, доўга жывуць пакаленні нашых супляменнікаў. У адным з інтэрв'ю Уладзімір Жываткевіч згадаў хутар Рассашынскі, што ў Зернаградскім раёне: яго можна лёгка назваць беларускім. Першыя пасяленцы ехалі туды ў 30-я гады XX стагоддзя, шукаючы працы. Многія беларусы працавалі на будаўніцтве Ростсельмаша. І адзіная жанчына-беларуска ў Расіі, якая мела высокае званне Героя Сацыялістычнай працы, больш за 40 гадоў аддала Ростсельмашу. А родавыя карані ў Марыі Яўхімаўны Новікавай (1935 — 2018) былі з вёскі Бахань Слаўгарадскага раёна. Вёска, дарэчы, пацярпела ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС і была адселена.

Рыгор Гарэшка



# Родны вобраз Еўфрасінні

Фестываль беларускай культуры "Пад аховай Еўфрасінні Полацкай" прайшоў у Еўпаторыі



Удзельнікі фестывалю і святар Уладзімір Бадах пасля набажэнства ў памяць прападобнай Еўфрасінні Полацкай

Сёлета — 920 гадоў ад часу нараджэння святой. А фестываль, прысвечаны яе памяці, прайшоў у крымскім горадзе 5 чэрвеня: у гэты дзень па розных краінах штогод вернікі-хрысціяне ўшаноўваюць памяць прападобнай. Ладзіўся фестываль сіламі актывістак з Крымскай рэспубліканскай культурна-асветніцкай грамадскай арганізацыі "Беларускі Крым" імя Еўфрасінні Полацкай. Ініцыятыву падтрымалі ўпраўленні культуры і між-нацыянальных адносін адміністрацыі Еўпаторыі, протаіерэй Уладзімір Бадах — настояльнік храма У імя Свяціцеля Лукі, архіепіскапа Крымскага.

Свята пачалося з набажэнства ў памяць прападобнай Еўфрасінні Полацкай у еўпатарыйскім храме. Потым дзеі прадоўжыліся й ля сцен царквы. Рэжысёр фестывалю, кіраўніца згаданай суполкі Дзіна Шаўчэнка цікава распавяла пра святую, якую "Беларускі Крым" гонар маюць лічыць сваёй апякункай. Адзначыла, што Еўфрасіння была першая беларуская, а

магчыма і ўсходнеславянская асветніца. Да таго ж яна — першая на Русі жанчына, прылічаная хрысціянскаю царквой да ліку святых.

Намесніца старшыні суполкі "Беларускі Крым" імя Еўфрасінні Полацкай Людміла Айзенштэйн з Сімферополя з мноствам падрабязнасцяў апавядала пра лёс Крыжа Еўфрасінні Полацкай — унікальнага твора старабеларускага мастацтва, рэлігійнай і духоўнай святыні беларусаў. Створаны ён быў на заказ князёўны-ігуменні ў 1161 годзе полацкім майстрам Лазарам Богшам. На той час крыж выконваў ролю каўчэга для зберажэння атрыманых з Канстанцінопаля ды Ерусаліма (магчыма, разам з абразом Багародзіцы) хрысціянскіх святыняў. Аснова ў шасціканцовага крыжа была драўляная, і паколькі ў тыя часы найважнейшыя культурныя рэчы вырабляліся з кіпарысавага дрэва, то, найверагодней, скарыстаў яго й полацкі майстар-ювелір. Хоць святыня, якой сёлета спаўняецца 860 гадоў, была страчанай ў гады ў Вялікай

Айчыннай вайны, аднак яе духоўнае святло не згасе. І ўжо ў нашым часе Крыж Еўфрасінні Полацкай быў адноўлены ў 1992-1997 гады ў майстэрні брэсцкага ювеліра Мікалая Кузьміча.

Кожны ўдзельнік фестывалю прыносіў свае творчыя матывы ва ўрачыстасць. Сяброўка суполкі з пасёлка Лясноўка Сакскага раёна Галіна Баранава чытала цыкл сваіх вершаў, прысвечаных Еўфрасінні Полацкай: напісала іх спецыяльна да фестывалю. Дзіна Шаўчэнка падарыла Нядзельнай школе храма карціну "Белавежская пушча" — твор ветэрана Вялікай Айчыннай вайны Міхаіла Косцікава. Сяброўка савета суполкі "Беларускі Крым" Тамара Пухальская з Сімферополя (рэстаўратар, мастачка) разам з маці, найстарэйшай у суполцы Аленай Кірыенкай (87 гадоў!) сабрала вялікую калекцыю прадметаў беларускай культуры. Да фестывалю Тамара напісала абраз "Еўфрасіння Полацкая", і яго ў храме асвяціў протаіерэй Уладзімір Бадах. Мы ўпершыню бачылі асвячэнне іконы, і гэта было краўдальна, хвалююча.

Фестываль упрыгожыла выстава твораў яшчэ адной сяброўкі суполкі: майстрыхі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва з Краснаперакопска Людмілы Цімашчук. Некалькі твораў было ў царкве ("Еўфрасіння Полацкая" і "Званы"), іншыя экспанаваліся ў будынку Нядзельнай школы.

Ансамбль "Встреча" з Еўпатарыйскага цэнтра культуры і вольнага часу (кіраўнік Аляксандр Малінкін) з беларускімі песнямі выдатна ўпісаўся ў фестываль. Дзіна Шаўчэнка падарыла кіраўніку прыгожую тканіну, прывезеную з Беларусі, на сцэнныя беларускі касцюм.



Крыж Еўфрасінні Полацкай. Выява з выдання "Белоруссия и Литва". 1889 г.

Дарэчы. Калі тэкст рыхтаваўся да друку, Дзіна Шаўчэнка паведала: напісаў прыгожы верш "Преподобная Евфросиния Полоцкая" Сяргей Аўчарэнка — вядомы паэт, сябар Нацыянальнага саюза пісьменнікаў Украіны і Саюза пісьменнікаў Расіі, старшыня Еўпатарыйскага клуба аматараў паэзіі. Заканчваецца твор такімі радкамі: "Ей уготовано судьбой/ служить ковчегом,/ нести добро, для нас с тобой/ быть оберегом". Паэт падарыў верш суполцы "Беларускі Крым" ды ўжо атрымаў запрашэнне паўдзельнічаць у наступным фестывалі.



Дзіна Шаўчэнка з Людмілай Цімашчук і яе габеленамі "Еўфрасіння Полацкая" і "Званы"



Мастачка, рэстаўратар Тамара Пухальская расказвае пры храме, як працавала над іконай святой Еўфрасінні



Ад рэдакцыі. Віншуем з чарговым прызнаннем творчых заслуг Дзіну Шаўчэнку, нашу актыўную няштатную аўтарку, калегу ў журналістыцы, кіраўніцу дзвюх суполак: мясцовай Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Крым — Беларусь" горада Еўпаторыі ды Крымскай рэспубліканскай культурна-асветніцкай грамадскай арганізацыі "Беларускі Крым" імя Еўфрасінні Полацкай. А прызнанне такое: імя Дзінаіды (так у пашпарце) Рыгораўны Шаўчэнкі 11 чэрвеня 2021 года, напярэдадні Дня Расіі, занеслі ў Еўпаторыі на гарадскую Дошку гонару "за важкі ўнёсак у сацыяльна-эканамічнае развіццё муніцыпальнага ўтварэння гарадской акругі Еўпаторыя".



# Кожнае слоўца душой вычуваў

Згадкі пра Міколу Арочку — таленавітага паэта, бліскачага літаратуразнаўцу й далікатнага ў абыходжанні з людзьмі ўраджэнца Слонімскага раёна

Летась 10 снежня былі 90-я ўгодкі Міколы Мікалаевіча Арочки. Нарадзіўшыся ў 1930-м на Гарадзеншчыне, у вёсцы Вецявічы Слонімскага раёна, ён быў яркавым прадстаўніком пакалення ўнікальных беларусаў, чые лёсы перамолваліся ў жорнах трох эпох. У першую з іх Вецявічы былі ў складзе Польскай Рэспублікі. Другая наступіла ў 1939-м: пасля ўключэння Заходняй Беларусі ў склад БССР. "Заходнікі" перажылі й далёка не для ўсіх шчаслівы прыход "першых саветаў", і фашысцкую навалу, несучы велізарны ахвяры. Савецкая эпоха закончылася ў 1991-м, калі абвешчана была дзяржаўная незалежнасць Беларусі. Неўзабаве пасля той знакавай падзеі Мікола Арочка пераязжае-вяртаецца з Мінска, дзе жыў з 1951 года, у родную вёску. Там і жыў пастаянна да смерці, а не стала яго 2 сакавіка 2013 года. Прычынай для пераезда была гібель двух сыноў, трагедыя здарылася ў беларускай сталіцы. І прыдушаны горам бацька палічыў: жывучы ў вёсцы, яму лягчэй будзе несці свой крыж.

Найплённай для Міколы Мікалаевіча была эпоха савецкая. Пад яе "аховай" атрымаў ён спачатку сярэдняю, затым вышэйшую адукацыю, абараніў кандыдацкую, потым і доктарскую дысертацыі. Меў працу ў сродках масавай інфармацыі, напісаў большасць твораў, правёў фундаментальныя даследаванні як навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР. У 27 гадоў, у самы разгар хрушчоўскай адлігі, аформіў членства ў Саюзе пісьмнікаў СССР. Па мерках таго часу — даволі малады ўзрост, каб патрапіць у такую аўтарытэтную й даволі ўплывовую ў тых варунках арганізацыю. Праз пару месяцаў пабачыў свет першы яго паэтычны зборнік "Не ўсе лугі пакошаны", а да таго вершы Міколы Арочки дзевяць гадоў друкаваліся ў газетах і часопісах. У часе "адлігі" выйшаў і зборнік "Ветраломная паласа", а напрыканцы



Мікола Арочка ў роднай вёсцы Вецявічы

яе праявіўся малады чалавек як дзіцячы паэт, як праязік. Дзетвара зачытвалася добра выдадзенай кніжкай "У птушынай вёсцы", дарослыя — апавесцю "Хай расце маладая таполя".

У часы, якія адмыслююць па гісторыі савецкага грамадства называюць застойнымі, да чытача прыйшлі зборнікі паэзіі Міколы Арочки "Крылатае семя", "Кветкі бяссмертніка", "Магчына жыта", "Колас на ржышчы", драматычныя паэмы "Курганне" ды "Крэва". У гады гарбачоўскае перабудовы пабачылі свет яго зборнікі паэзіі "Бяздоннае", "Падземныя замкі", драматычная паэма "Судны дзень Скарыны". Жывучы ўжо ў Вецявічах, паэт напісаў драматычную паэму "Каранавыя Міндоўга".

Мікола Арочка — не толькі літаратар, у сваёй творчасці ён і філосаф, псіхолаг, гуманіст, патрыёт, інтэлектуал. Вершы яго ўраджаюць шчырасцю, сардэчнасцю. Паэт часта ўкладвае ў вусны герояў засяроджаны роздум пра жыццё і час. Паэму "Магчына жыта", вершы "Перакалочаныя ночы", "А салдаты ішлі", "Партызанскі пароль", "Начная балада салдаткі" даследчыкі лічаць

своеасаблівымі ўзорамі маральнага вымярэння пакут, якія перажыў народ у суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны. У згаданых паэмах творцы паказана, як асэнсаванне мінуўшчыны ўплывае на ўмацаванне маральнага здароўя соцыума, на выбар народам духоўных арыенціраў, шляхоў у будучыню. Пры тым у тэкстах знітаваны непарыўна духоўнасць і стваральная праца народа-волат, народа-героя, народа-пераможцы. Паэмы поўняцца глыбокай верай у стваральныя народныя сілы.

У аўтабіяграфічных вершах луструецца любоў паэта да Бацькаўшчыны, якой поўнілася сэрца вясковага хлапчука з маленства. Да літаратурнай класікі з іх ліку я б аднёс "Далучэнне да зямлі", "Дарогай святання", "Пах саломы".

З часоў гарбачоўскай перабудовы творчая спадчына Міколы Арочки ўзбагацілася вершамі на біблейскія матывы. У творах ёсць глыбокія хрысціянскія вобразы, пранікненне ў сутнасць хрысціянскай веры. Шырокі розгалас у грамадстве мелі вершы "Укрыжаванне", "Малітва сына Віталія", "Святая зямля", "У пустой капліцы", "Асвятчэнне

крыніцы". Чытачы заўважаюць зварот паэта да каштоўнасцяў, якія — і агульначалавечыя, і хрысціянскія ў адным часе. І лірыка творцы кранае душу й сэрца. Напрыклад, такія радкі: "Нас выпадкам/ Сцяжынкі лясныя звялі./ І калі/ Пад птушыную песню ў галлі/ І пад ранішні пошум лістоты/ Ёй руку паціскаў/ І з сям'ёй віншаваў./ Мне яна засмялася:/ — Што ты./ З ім даўно не жыву.../ І абцасікам тонкім/ Прымля траву./ А калі/ На расстанне руку падалі./ Мне сказала:/ — Ты помніш прагаліны./ Як сюды па грыбы прыбегалі мы./ Помніш зорную россып суніц./ Тыя гнёзды драздоў і сініц?/ І ўсе гнёзды, што знала, —/ Гэта ж я раскідала!./ Памятаю, якой ты была./ Раскідала тады./ Раскідала./ А цяпер жа свайго не звяла..."

І наробак на ніве крытычна-літаратуразнаўчай у Міколы Арочки быў важкім. Выходзілі кнігі, артыкулы. Зберагліся тэксты дакладаў і тэзісы выступаў на канферэнцыях, засталіся рэцэнзіі на кнігі. Шэсць кніг напісана ім самім: "Валянцін Таўлай", "Галоўная служба паэзіі", "Беларуская савецкая паэма", "Саюз часу і майстэрства", "Максім Танк: Жыццё ў паэзіі", "Поэзія і война". Гэты навуковец — адзін з ключавых аўтараў кнігі "Історыя беларускай савецкай літаратуры", напісаў шэраг раздзелаў і ў "Гісторыю беларускай літаратуры XX стагоддзя" (выдадзена ў 4 тамах, 5 кнігах). Што там прынцыпова новага? Па сутнасці, то быў першы досвед сістэмнай рэканструкцыі творчых біяграфій Валянціна Таўлая ды Максіма Танка. Падзея ў працы арыгінальная і ў той жа час пераканальная аўтарская канцэпцыя пры аналізе айчыннай паэзіі 30-х гадоў, беларускай вайскай паэзіі, пры даследаванні сувязяў між беларускай літаратурай ды літаратурамі народаў іншых. Прыкметны новы этап у вывучэнні творчай спадчыны Аркадзя Куляшова, Уладзіміра Дубоўкі. Згаданая

"Гісторыя..." — фундаментальнае даследаванне, канцэптуальнае па змесце для беларускага савецкага літаратуразнаўства 1944-91 гадоў, якое звярнулася да аналізу таго, як адлюстраваны лёсавызначальныя падзеі XX стагоддзя ў айчыннай мастацкай літаратуры.

Мікола Арочка зрабіў бліскучыя пераклады на родную мову твораў літаратурных класікаў: рускага савецкага паэта Аляксандра Пракоф'ева, народнага паэта Латвіі Яніса Райніса, яскравага прадстаўніка польскай грамадзянскай лірыкі Уладзіслава Бранеўскага ды англійскага паэтарамантыка Джорджа Байрана. Ды й творы Міколы Арочки перакладзены ўжо на іншыя мовы.

Калегі заўсёды згадваюць цёплым словам пра гэтага чалавека. У прыватнасці, з ім быў у добрых стасунках паэт Міхась Скобла, які напісаў цікавыя нататкі "Зь Бібіліяй у кошыку". Ён заўважае: "Далікатны ў абыходку з людзьмі й з кожнай жывою істотай, ён і ў слове адчуваў і вычуваў кожны гук. Мог па-майстэрску ва ўласны верш уплесці фальклорны малюнак: "Іду, як заварожаны,/ а спеў плыве з-за гаці/ ня ўсе лугі пакошаны, / ня ўсе сенажаці". І дзе тут народнае, а дзе Арочкава?"

Як вядома, галоўным помнікам працаўнікам слова застаецца імі напісанае. Да таго ж, як піша журналістка Аксана Шпак, на магіле ў вёсцы Вецявічы жонка пісьмніка Марыя Іванаўна ды ўнук Валеры паставілі помнік Міколу Мікалаевічу. І ў той жа вёсцы на хаце, дзе нарадзіўся й жыў апошнія 20 гадоў па звычайным вясковым раскладзе зямляк-творца, ёсць мемарыяльная дошка. Яе ўстанавілі сябры пісьмніка з дазволу Марыі Іванаўны. Унук, як і дзед, піша вершы. Магчыма, прыйдзе час — і апублікуе. У 2020-м выйшла кніга выбраных твораў Міколы Арочки. Маю надзею, што імем земляка з часам назвуць і вуліцы ў Слоніме, Гродне, Мінску.

**Міхаіл Стралец,**  
доктар гістарычных навук

## ТАЛЕНТЫ

# Савецкі літаратуразнаўца родам з Віцебска

**Летась, у 2020-м, былі 135-я ўгодкі літаратуразнаўца, літаратурнага крытыка, педагога Івана Векслера (1885 — 1954), які нарадзіўся ў Віцебску**

Сярод найболей вядомых прац Івана Векслера — "Из литературного наследия Ф. М. Решетникова" (1932), "И. С. Тургенев и политическая борьба шестидесятих годов" (1934 і 1935), "Алексей Николаевич Толстой" (1948). А шлях ураджэнца Віцебска ў вялікую навуку пачаўся з Віленскага настаўніцкага інстытута, які ён закончыў у 1912 годзе. У 1912-14 гадах Іван Іванавіч працаваў у Магілёўскім вышэйшым пачатковым вучылішчы, адначасова — настаўнікам у адной з школ горада. Пасля займаў кіраўнічыя пасады ў адзеле народнай адукацыі. У 1918 годзе

ўзначаліў Магілёўскую настаўніцкую арганізацыю. У 1919 — 1922 гады Іван Векслер — член праўлення Саюза работнікаў асветы. У 1925 — 1930 гадах служыў у Маскве: інспектарам, навуковым супрацоўнікам у Народным камісарыяце асветы.

Наш зямляк выкладаў у Акадэміі камуністычнага выхавання імя Н. К. Крупскай, Інстытуце павышэння кваліфікацыі педагогаў. Быў намеснікам адказнага сакратара часопіса "Русский язык в советской школе". Закончыў аспірантуру АН СССР па кафедры літаратуразнаўства (1932). У 1934-1935 гадах Іван Векслер выкладаў у Ленінградскім інстытуце філосафіі, лінгвістыкі ды гісторыі (ЛІФЛІ), там жа некаторы час займаў пасаду намесніка дэкана. Там жа, у Ленінградзе ў 1932 — 1942 і 1945 —



Пушкінскі дом

1949 гадах Іван Векслер працаваў у Інстытуце рускай літаратуры (Пушкінскім Доме) Акадэміі навук СССР навуковым супрацоўнікам, загадчыкам музея, старшым навуковым супрацоўнікам. У 1944-м абараніў доктарскую дысертацыю.

З блакаднага Ленінграда ў 1942 годзе вучоны быў эвакуаваны ў Ташкент, і там у 1943-45 гадах быў прафесарам кафедры рускай літаратуры Сярэднеазіяцкага ўніверсітэта. Згадаем, што ў той час у Ташкенце жылі, працавалі таксама іншыя ўраджэнцы Беларусі: літаратуразнаўца Сцяпан Ліхадзіеўскі, народны паэт Беларусі Якуб Колас, тэатразнаўца Міхась Модэль, паэтэса Эдзі Агняцвет... Магчыма, з кімсьці з іх і перасякаліся жыццёвыя сцяжынкы Івана Векслера.

**Сяргей Шычко**



# Блізкія людзі з "Берега дружбы"

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Некалькі разоў газета пісала пра творчы праект: Міжнародны маладзёжны фестываль-конкурс паэзіі ды паэтычных перакладаў "Берега дружбы", якому сёлета 10 гадоў. І летась мы нагадалі: падведзены былі вынікі пятага ўжо конкурсу, а Гран-пры на ім атрымала Стася Кацюргіна з Гомеля ("Паэты, якія злучаюць берагі" — ГР, 03.09.2020). Тэма — з нашага мейнстрыму: галоўным рухавіком такіх творчых праектаў выступае грамадская арганізацыя Мясцовая нацыянальна-культурная аўтаномія "Белорусы Неклиновского района" з Растоўскай вобласці. Старшыня праўлення ў ёй — Леанід Север. Ён і чалец Вышэйшага творчага савета Саюза пісьменнікаў Расіі, Саюза пісьменнікаў Беларусі ды сакратар Міжнароднага Саюза пісьменнікаў і майстроў мастацтваў па Паўднёвай федэральнай акрузе Расіі.

Пасля згаданай публікацыі мы спісаліся з Леанідам Юрэвічам, а на пачатку красавіка фотаздымкі, тэксты пра дзейнасць "Белорусов Неклиновского района" даслала Ірына Север — сакратарка праўлення суполкі. Яна, як і муж, у творчасці знаходзіць сэнс жыцця: уваходзіць у рэгіянальнае літаб'яднанне "Степь" ды Міжнародны Саюз пісьменнікаў і майстроў мастацтваў, рэалізуе таленты як прызак і сцэнарыстка, вядучая раённых выязных літаратурна-музычных гасціных.



Леанід Север

Пра сябе Леанід Север піша, што родам ён з Таганрога (11.06.1959). Бацькі — абое рускія, але ж і да Беларусі ён воляй лёсу мае цёплыя пачуцці: бо ў Гомель сям'я пераехала, калі хлопчыку было 11 гадоў. Там жыў, рос, убіраў па кроплях у душу беларускую культуру. Закончыў 33-ю школу, да службы ў войску працаваў фрээрэўшчыкам на радыёзаводзе. Служыў у ракетных войсках стратэгічнага прызначэння на Паўночным Каўказе, пасля з адзнакай закончыў Рэчыцкае прафтэхвучылішча нафтавікоў. Працаваў вахтава-экспедыцыйным метадам на нафтавых радовішчах Ханты-Мансійскай ды Ямала-Ненецкай аўтаномных акругаў Расіі. Зрабіў кар'еру ад памочніка



Удзельнікі абласнога фестывалю-свята "Купаловское лето на Дону"

бурыльшчыка да намесніка начальніка цэха капрамонту свідравін. Цяпер Леанід Север — пенсіянер, жыве на хутары Дараганаўка, што ў Неклінаўскім раёне. Аўтар чатырох зборнікаў паэзіі, аднаго зборніка паэтычных перакладаў, аўтар ідэі, адзін з заснавальнікаў, як ён піша, "народнага праекта па збліжэнні славянскіх літаратараў «Берега дружбы»". А суполка "Белорусы Неклиновского района" — генеральны заснавальнік згаданага Міжнароднага маладзёжнага фестывалю-конкурсу паэзіі ды паэтычных перакладаў.

І жонка, паведаміў Леанід Юрэвіч, у яго руская, ды з польскімі родавымі каранямі. На Кубані спадарыня Ірына пабачыла свет, доўга жыла ў Таганрозе, там бацьку яе суседзі па-свойску называлі: Колька-паяк. Дзед Ірыны быў з Польшчы, загінуў у часе Вялікай Айчыннай вайны ў Сталінградзе.

Суполка "Белорусы Неклиновского района" дзейнічае з 2012 года, з 2014-га мае рэгістрацыю. Пэўна што й развіццё праекта "Берега дружбы", творчая дзейнасць Леаніда Севера, і станаўленне суполкі цесна звязаныя. Ён, як паэт-перакладчык, яшчэ ў 2011-м пачаў працу над першай кнігай праекта "Крылья надежды": быў адным з яе аўтараў. Пра той час паэтэса Вольга Сафонава піша, што ў 2011-м пачыналася ўсё "з ініцыятывы трох паэтаў, з несусішнае цягі да цесных, творчых зносін між людзьмі, пазбаўленымі сваёй агульнай Радзімы й падзеленымі праведзенымі палітыкамі межамі. І праз год ужо тры вельмі блізкія, падобныя і родныя славянскія мовы зазвінелі рыфмамі над зямлёю Данскою. А кніга "Крылья надежды", у якой беларускія вершы Надзеі Верас з перакладамі Леаніда Севера на рускую ды Вольгі Сафонавай на ўкраінскую мовы злучыла на сваіх старонках паэзію трох братніх народаў, стала "першаю ластаўкай" — прадвесніцай Міжнароднага праекта па збліжэнні славянскіх літаратараў "Берега дружбы". Здарылася тое летам 2012-га".

Зрэшты, толькі ў верасні 2013-га ўпершыню акрэслілася назва: "Берега дружбы". І роз-

накаляровы фестываль нацыянальных культур, які праводзіўся тады ў Неклінаўскім раёне ў другі раз, прыняў літаратараў Расіі ды Беларусі ў сваю плынь. А ў фінале форуму гаспадары ўручылі беларускай дэлегацыі праект Дагавора аб эканамічнай і культурнай супрацы між Неклінаўскім раёнам Расіі ды Гомельскім раёнам Беларусі. Ведаючы біяграфію Леаніда Юрэвіча, разумееш, хто спрыяў разгортванню падзей. І ўжо ў лістападзе 2013-га па запрашэнні старшыні Гомельскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі Уладзіміра Гаўрыловіча, пры падтрымцы старшыні суполкі "Белорусы Ростовской области" Уладзіміра Жываткевіча сябры-няклінаўцы наведвалі Беларусь ды ўпершыню паўдзельнічалі ў абласным фестывалю-свяце "Славянскія літаратурныя дажынкi" — ён праходзіў у Гомелі.

У плыні фестывалю, напісала нам Ірына Север, пасля запальвання прадстаўнікамі Беларусі, Расіі ды Украіны трох славянскіх свечак былі прадстаўлены й сумесныя выданні пісьменнікаў Беларусі ды Расіі: "Слово за словом" ды "Из одной колыбели". Цікава, як з'явіліся яны? Чытаем у допісе: "'Слово за словом" — то была ўжо другая кніга перакладаў з беларускай мовы на рускую, сумесная праца гомельскіх і прыазоўскіх паэтаў. Можна ў ёй пачаць з займальнага паралелі, крыніцы для натхнення прадстаўнікоў брацкіх народаў. Важкі ўнёсак у кнігу зрабіла няклінаўская паэтэса Вольга Сафонава: пераставіла па-руску абсалютна ўсё дасланыя для перакладу вершы беларускіх аўтараў. У адказ рэчам прыляцела з Беларусі ў Прыазоўе яшчэ адна калектыўная кніга перакладаў: з рускай мовы на беларускую: "3 адной калыскі" ("Из одной колыбели"). У плыні праекта выдадзена ўжо 47 (сорок сем!) розных зборнікаў вершаў і паэтычных перакладаў, частка з іх — цалкам на беларускай мове".

І ўжо ў наступным годзе (2014) была зарэгістравана Мясцовая нацыянальна-культурная аўтаномія "Белорусы Неклиновского района", яна ж і стала

генеральным заснавальнікам ужо штогадовага фестывалю нацыянальных культур "Берега дружбы". Заўважым, Ірына Север актыўна ўдзельнічае ў раённых, гарадскіх, абласных і міжнародных імпрэзах, што спрыяюць сяброўскім стасункам народаў Расіі ды Беларусі. Сама літаратар, сакратарка праўлення суполкі напісала нам, што і ў клубных праграмах часта выкарыстоўвае элементы беларускай культуры: гэта цікава й пазнавальна як для дзяцей, так і для дарослых. Ірына Мікалаеўна кіруе Тэатрам паэзіі ды аўтарскай песні "Желаем ВАМ!", які ўваходзіць у НКА "Белорусы Ростовской области". Дзейнічае пры суполцы "Белорусы Неклиновского района" і народны харэаграфічны калектыў "Волна" Пятрушынскага СДК (кіраўніца Вольга Прахачова), у рэпертуары якога ёсць і беларускія танцы.



Ірына Север

Ірына Север даслала пералік розных імпрэзаў, у якіх ад часу заснавання ўдзельнічаюць "Белорусы Неклиновского района". Гэта, у прыватнасці, канцэртныя праграмы да Дня яднання народаў Расіі ды Беларусі (у райцэнтры Зернаград, арганізуе святы РНКА "Белорусы Ростовской области" пры падтрымцы Урада вобласці). А яшчэ — рэгіянальныя форумы нацыянальнага адзінства "Мы вместе!" (у Растове-на-Доне, арганізуе Урад вобласці). І ў падрыхтоўцы ды правядзенні абласнога фестывалю-свята "Купаловское лето на Дону" ёсць іх немалы

ўнёсак (арганізуюць імпрэзу адміністрацыя Кагальніцкага раёна вобласці ды РНКА "Белорусы Ростовской области").

Яшчэ некаторыя з імпрэз, да якіх далучаны "Белорусы Неклиновского района": абласны моладзевы форум "Молодая волна — будущее Дона", згаданыя ўжо "Славянскія літаратурныя дажынкi" ў Гомелі. З 2012 года, з мая па кастрычнік, суполка праводзіць літаратурна-музычныя гасціныя ў Зялёным тэатры Таганрога, залучае цікавыя ды яркія пасялковыя калектывы на свае імпрэзы. Ну і праект "Берега дружбы" — гэта, як піша Ірына Север, па-ранейшаму глабальная, вядучая платформа для творчай, патрыятычнай, адукацыйнай, літаратурнай, перакладчыцкай дзейнасці. З гадамі ён вырас у штогадовы Міжнародны моладзевы фестываль-конкурс паэзіі ды паэтычных перакладаў, быў рэарганізаваны ва Усерасійскую адкрытую школу паэтычных перакладаў. Ірына Мікалаеўна з горадасцю нагадвае, што суполка "Белорусы Неклиновского района" ды яе культурна-адукацыйны праект "Берега дружбы" атрымлівалі дыпломы на конкурсе "Культура" Рэспубліканскага цэнтры нацыянальных культур і Мінікультуры Беларусі (2016 — 2018 гады). Ва Усерасійскім конкурсе "Слово менеджерам культуры" з дапушчаных да галасавання 98 праектаў "Берега дружбы" прызнаны лепшым аўтарскім праектам у сферы культуры (2018). Як і ва Усерасійскім конкурсе Грамадскай палаты Расіі ў галіне грамадзянскай актыўнасці "Мой проект — мой стране!" (2019). Перамога была ў намінацыі "Межнациональные отношения. Укрепление межнационального и межрелигиозного согласия", тады да ўдзелу ў конкурсе было дапушчана 1699 работ з усіх рэгіёнаў Расіі. У 2020-м была перамога ў ІІІ Усерасійскім конкурсе лепшых практык у сферы нацыянальных адносін. Разглядалася 255 заявак з 55 рэгіёнаў Расіі, ладзіла конкурс Асамблея народаў Расіі. А 18 лістапада 2020 года прадстаўнікам праекта "Берега дружбы" прапанавана было ўвайсці ад Расіі ў каардынацыйны савет Сусветнага паэтычнага руху "Свет без сцен".

На сайце ФНКА Беларусі ёсць інфармацыя, што паводле рашэння савета Гомельскага абл'аддзялення Саюз пісьменнікаў Беларусі ад 7 верасня 2020 года суполкі "Белорусы Неклиновского района" прысуджана Міжнародная літаратурная прэмія імя Кірылы Тураўскага з уручэннем медаля "Кірыла Тураўскі. Асветнік. За ўнёсак у літаратуру". А Леанід Север уганараваны Архіерэйскай граматай Архіепіскапа Гомельскага й Жлобінскага "за значны асабісты ўнёсак у папулярызаванне мастацкай ды праваслаўнай літаратуры", ён атрымаў падзяку Гомельскай епархіі БПЦ Маскоўскага Патрыярхата й Гомельскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Іван Ждановіч



ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

# Здароўе заўсёды і ўсюды ў цане

У Беларускам дзяржаўным медуніверсітэце, які адзначае 100-гадовы юбілей, ёсць моцныя міжнародныя сувязі, да таго ж выпускнікі працуюць — па ўсім свеце

Шлях адной з вядучых вышэйшых навучальных устаноў Беларусі пачаўся з адкрыцця медфакультэта ў Белдзяржуніверсітэце. І першых выпускнікоў было толькі 21, а сёлета на свае першыя працоўныя месцы педуць амаль 800 маладых урачоў. Тысячы выпускнікоў БДМУ працуюць як па Беларусі, так і ў замежжы. Калі мы гутарылі з рэктарам БДМУ, доктарам медыцынскіх навук, прафесарам Сяргеем Рубніковічам пра надзённыя праблемы ўніверсітэта, яго студэнтаў, планы на будучыню і тое, чым універсітэт ганарыцца, то гаворка зайшла і пра супрацу міжнародную. (Тэкст "Рэктар БДМУ Рубніковіч: Набор на бюджэтную форму сёлета павялічым" змешчаны ў газеце "Звязда". — Рэд.) Фрагмент яе прапаную чытачам газеты "Голас Радзімы".

— **Сяргей Пятровіч, сёлета ва ўстановы аховы здароўя прыйдзе каля 2600 маладых спецыялістаў. Колькі сярод іх будзе выпускнікоў БДМУ?**

— 16 сакавіка ва ўніверсітэце прайшло размеркаванне, і на ўсіх факультэтах у ім, дарэчы, традыцыйна ўдзельнічаў Міністр аховы здароўя. Усе нашы сёлетнія выпускнікі, а іх 791, прайшлі размеркаванне, у тым ліку 360 — з лячэбнага факультэта, 165 — з педыятрычнага, 104 — са стаматалагічнага, 78 — з медычна-прафілактычнага і 79 — з фармацэўтычнага. Чатыры выпускнікі факультэта замежных навучэнцаў таксама пажадалі атрымаць першае месца працы: маюць намер застацца ў Беларусі. Так што размеркаванні

атрымалі 730 выпускнікоў, з іх 588 навучаліся за кошт бюджэту, 142 — на платнай аснове. Даведкі аб самастойным працаўладкаванні пажадалі атрымаць 56 выпускнікоў з тых, якія вучыліся на платнай аснове. Усе выпускнікі бюджэтнай формы атрымалі накіраванні на першае месца працы і ў інтэрнатуру, ніхто не застаўся незапатрабаваным. І ўсім выпускнікам платнай формы навучання, хто пажадаў, былі прапанаваны месцы для працаўладкавання.

— **Колькі абітурыентаў плануеце набраць сёлета, і ці будучы змяненні ў правілах прыёму?**

— Правілы прыёму — ранейшы, плануем узяць 660 маладых людзей на бюджэтныя месцы і 310 — на платнай аснове. І яшчэ каля 400 замежных грамадзян. Усяго: 1370 абітурыентаў.

— **Ведаю, што беларускія вну медыцынскага профілю запатрабаваныя ў замежніках. Колькі такіх навучэнцаў ў вас, з якіх краін?**

— Навучаецца ў нас каля 2000 замежных студэнтаў з 51 краіны, так што адукацыя з брэндам БДМУ сапраўды запатрабаваная ў свеце. У асноўным прыязджаюць вучыцца грамадзяне Ірана, Індыі, Туркменістана, Лівана, Ізраіля, нямала студэнтаў з Расіі, Шры-Ланкі, Ірака, Азербайджана, Іарданіі. Нядаўна падпісалі новае пагадненне з Ізраілем: нашы партнёры маюць намер павялічыць падрыхтоўку сваіх студэнтаў у БДМУ. Ёсць некалькі пілотных, эксперыментальных праектаў па чатырохгадовай падрыхтоўцы замежнікаў. Мы акрэдытоўваем іх у амерыканскім

агенцтве, і дыпламы, якія атрымаюць яны, будуць пацверджаны аўтаматычна ў іх краінах: Канадзе, Амерыцы, Ізраілі ды Вялікабрытаніі. Студэнты вучацца на радзіме першыя тры курсы, на чатыры гады прыязджаюць да нас і завяршаюць адукацыю. Для замежнікаў навучанне вядзецца на рускай ці англійскай мовах на выбар. І штогод большае тых, хто выбірае навучанне англамоўнае. Спектр краін, з якіх едуць вучыцца, павялічваецца. Нават пандэмія каранавіруса не перашкодзіла нам выканаць паказчыкі экспарту адукацыйных паслуг. Мы забяспечваем месцамі ў інтэрнатах усіх нашых студэнтаў: і беларусаў, і замежнікаў. Да таго ж запла-навана будаўніцтва і новага інтэрната на 500 месцаў для нашых студэнтаў у Студэнцкай вёсцы.

— **А ёсць міжнародныя адукацыйныя праграмы і куды ездзяць навучацца па іх будучыя беларускія ўрачы?**

— Да пандэміі ездзілі больш актыўна, летась многія краіны закрылі граніцы. У нас ёсць дамовы з Японіяй ды Расіяй: сумесна з універсітэтам г. Нагасакі, медуніверсітэтам г. Фукусімы, Паўночна-Заходнім дзяржмедуніверсітэтам імя І. І. Мечнікава (Санкт-Пецярбург) рэалізоўваецца адукацыйны праект "Падрыхтоўка кадраў у галіне медыцыны катастроф і радыяцыйнай медыцыны". Супрацоўнічаем з універсітэтам г. Акіта (Японія) і ўніверсітэтам Заходняга Антарыа (Канада). Многія ВНУ Расіі — з Масквы, Санкт-Пецярбурга, Самары, Кірава, Стаўрапаля, Краснадара — так-

сама ў супрацы з намі. У плыні абмену студэнтамі, як правіла, у часе вытворчай практыкі, супрацоўнічалі мы да пандэміі з Польшчай, Украінай, іншымі суседзямі. Цяпер дамовіліся з Ізраілем: з іх студэнтамі, якія вучацца ў нас і едуць на практыку ў ізраільскія клінікі, паседуць і беларускія студэнты. Спадзяёмся, што з часам наша міжнароднае супрацоўніцтва цалкам адновіцца.

— **Сяргей Пятровіч, як лічыце: за што за мяжой, у тым ліку і ў Заходняй Еўропе, цэняць беларускую медыцынскую адукацыю?**

— У нашых выпускнікоў, як правіла, ёсць шырокі круггляд і ўзровень мыслення. Многія заходнія школы арыентаваныя цяпер на рэгламентаваныя пра-таколы, гэта значыць: трэба паставіць дыягназ і дакладна іх трымацца. У нашых спецыялістаў фарміруецца больш шырокае мысленне. Перавагу дае і практыка-арыентаваная падрыхтоўка, калі студэнты з першых курсаў атрымліваюць досвед на нашых клінічных базах. Яны бачаць, як старэйшыя калегі кантакту-юць з пацыентам, ставяць дыягназ, як лечаць іх нашы выкладчыкі і найлепшыя ўрачы. Аніякіх складанасцяў нашы спецыялісты, якія закончылі ўніверсітэт і прайшлі практыку ў лячэбных устано-вах, і ў іншых краінах не адчуваюць. Мы ганарымся тымі нашымі выпускнікамі, якія сёння ўзначальваюць і РНПЦ, і вялікія клінікі. Такіх асоб — дзясяткі. Мы падтрымліваем сувязі з імі, а яны ў сваю чаргу дапамагаюць нашым студэн-там развівацца ў прафесіі.

Алена Кравец

## ЗАХАПЛЕННІ

# Падарожжы — стыль жыцця

**Кацярына Дубаневіч з Мінска сёлета завяршыла сваю "кругасветку" на матацыкле — і пра тое ёсць цікавы артыкул у часопісе "Беларусь. Belarus"**

Тэкст глянце ў інтэрнэце: "Кацярына Дубаневіч: Ударозе я знайшла свой унутраны Акіян". Каб пачаць часопіс, атрымаць яго ў падарунак, зайшла падарожніца 27 мая ў рэдакцыю. Прычым разам з сябрам Паўлам Глобусам, падарожнікам. Пра адважную ды рызыкаўную Кацю-матацыклістку можна пачытаць у згаданым тэксце. Тут жа — трохі пра Паўла, за плячы-ма ў яго ўжо тысячы кіламетраў

шляхоў па больш чым 50 краінах.

"Я працаваў у адной маскоўскай фірме, зарабіў трохі грошай і вырашыў падарожнічаць: бо гэта ж цікавей, чым сядзець на адным месцы! — прызнаўся гасць. — Падарожнічаю як прыйдзеца: і аўтастопам, і пешшу, і на самалётах... Паколькі з часам пабываў у розных краінах, на розных маршрутах — па некаторых, як кажуць, і ўспляную прайду — то пачаў вадзіць групы па экзатычных месцах свету. Цяпер гэта — і мой заробак, і стыль жыцця". Кому цікава — гляньце ў нэце яго інтэрв'ю, фотаздымкі, відэа.

Напрыканцы мая Павел вярнуўся з Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі, перад тым цудам пазбег непрыемнасцяў у Эфіопіі, дзе ў натоўп, у якім быў і Павел, урэзаўся аўтамабіль. Былі

авярыя... Ён ведае рускую, іспанскую мовы, водзіць групы па Аргенціне. З Кацяй яны сустракаліся ў Буэнас-Айрэсе, калі мінчанка падарожнічала на матацыкле вакол свету. Перасякліся выпадкова. Далей у планах Паўла быў расійскі Нарыльск. А ў Мінск трапіў выпадкова: трэба было ва Украіну, ды не склаліся абставіны. Але і ў Беларусі ў яго ёсць знаёмыя, у тым ліку Каця. Яна запрасіла Пашу "папіць кавы з журналістамі".

Пакуль куплялі каву, я расказаў гасцю: 25 гадоў таму мы з Валянцінай (аўтар артыкула пра Кацю) абышлі пешшу Беларусь уздоўж дзяржаўнай мяжы. 2810 кіламетраў, і ўсё пешшу. Пра тое пішам і ў часопісе "Беларусь. Belarus". Таксама ж кругасветка, хоць і з беларускім акцэнтам! Наш "праект" падарожніка ўразіў, ён адняў мікравідэасюжэт пра сустрэчу з намі — ёсць у Інстаграме, здаецца. Расказаў, што й сам вандраваў пешшу, сотні кіламетраў: прыкладам, па сцежцы апостала Іакава.

Яна праходзіць па тэрыторыі Іспаніі. Калі першы раз ішоў, балелі ногі, была стома, іншыя паломнікі паралі: маліся святому. "На ўсіх паваротах там яго іконы". Так і рабіў. Да таго ж, усміхаецца, "і «Вальтарэн» купіў". Дайшоў. А ў іншыя тры разы было значна лягчэй.

Кацярына ж нам расказвала, што найлепшы сродак ад стомы ў падарожжы доўга шукала: напоі, фармацэўтычныя сродкі. Яна звычайна ўстае ў падарожжах вельмі рана, выбіраецца часам у дарогу гадзін у 4-5. Прыйшла да высновы: калі стома й сон валяць, трэба трохі паесці ды паспаць. "Знаходжу які прыпынак на ўзбочыне, заводжу будзільнік — каб разбудзіў хвілін праз 20. Што-небудзь пад галаву — і адключаюся да званка. І далей паехала". З апошніх вандровак яе найбольш уразіла Турцыя: "Ляцела на мацярык Еўразія з



Валянціна, Павел, Кацярына — усе яны падарожнікі

Аргенціны, самы бліжэйшы і найбольш танны білет быў да Стамбула. Калі ехала па Турцыі ў Беларусь — адкрыла яе для сябе як чужую краіну. Павел падхоплівае: "Як цудоўна там, па Турцыі, падарожнічаць аўтастопам! І пачастуюць, і ў кафэ завядуць, пакормяць без грошай". Эх, сябры, гаворым ім, а калі б вы ведалі, як цудоўна падарожнічаць па Беларусі!..

Людзі ідуць па свеце, едуць, ляцяць, рухаюцца на байдарках... Нават у пару каранавіруса для іх нічога не змянілася. Бо ёсць жа такія дзівакі, для каго падарожжы — гэта не толькі паездкі ці паходы. Гэта — іх стыль жыцця.

Іван і Валянціна Ждановічы



Кацярына Дубаневіч у Аргенціне



## 2021: Год народнага адзінства

